

Rinze Ijbema - Genesis 32, 23-33.

Broeders en zusters,

God vecht met Jakob en Jakob wint.

Het verhaal van Jakob die vecht met God is een bekend verhaal. Als je als kind opgroeide in een christelijk gezin, ken je dit verhaal uit de Kinderbijbel. Als je als kind opgroeide in een Joods gezin, vertelt dit verhaal waar de naam van je volk vandaan komt: Israël. Veel dominees en theologen hebben diepe dingen gezegd en geschreven over dit verhaal. Maar het blijft een wonderlijk verhaal. Wie durft er nu tegen God te vechten? En: welke God laat een mens van Hem winnen? Ik preek vanmorgen over een bekend verhaal. Maar ik preek erover omdat het zo'n wonderlijk verhaal is.

In de preek zoeken we een antwoord op vijf vragen over deze geschiedenis. Ik zet ze op een rijtje:

1. Mag je vechten met God?
2. Kun je vechten met God?
3. Kun je winnen van God?
4. Wat zijn de risico's?
5. Wat win je ermee?

God vecht met Jakob en Jakob wint.

1. Mag je vechten met God?

Mijn eerste antwoord op deze vraag is: 'Natuurlijk niet!' Het is hoogmoed om te denken dat jij, gewoon mens, denkt dat je het recht hebt om met God te vechten. Als je een beetje weet hoe zondig je bent, dan laat je het wel uit je hoofd om tegen God in opstand te komen. Sterker nog: zonde is opstand tegen God, zonde is vechten met God. Ik denk dat jullie weten hoe zondig je bent. Je merkt dat elke keer dat je verleid wordt en tegen de verleiding vecht en toch weer verliest. En als

je het zelf niet merkt, dan hoor je het in de kerk. We zijn zondaars en we overleven alleen omdat God zo genadig is. Wie haalt het dan in z'n hoofd om met God te vechten?

Maar bij Jakob begint het andersom. God begint. God begint met vechten. 'Maar zelf bleef Jakob achter, helemaal alleen, en er worstelde iemand met hem totdat de dag aanbrak.' Als je het verhaal volgt vanaf het begin, dan weet je hier nog niet wie die 'iemand' is. De schrijver van dit verhaal maakt duidelijk, dat Jakob niet direct wist dat God met hem vocht. Jakob had niet verwacht dat God met hem kwam vechten. Jakob had niet zelf bedacht dat het mocht, vechten met God. Maar al vechtend ontdekt Jakob dat de man die met hem vecht iemand van God is, dat het God zelf is. God neemt het initiatief om te vechten.

Vecht God ook zo met jou? Dat kan ik natuurlijk niet zomaar zeggen. Jij bent Jakob niet en ik ken ook geen andere verhalen uit de Bijbel of daarbuiten, dat God in een gedaante van vlees en bloed met mensen kwam vechten. Je kunt dit verhaal van drie- of vierduizend jaar terug niet zomaar lospeuteren en naar vandaag toe halen alsof het zomaar over ons gaat. Maar: Jakob, Israël, hij is wel een aartsvader, de vader van een volk, de vader van het volk waar jij en ik bij horen. De geschiedenis van deze vader van ons is ook de geschiedenis van ons. Op die manier heeft vader Jakob wel degelijke een voorbeeldfunctie en Gods gevecht met Hem kan een voorbeeld zijn van hoe Hij met jou omgaat.

Daar komt nog iets bij. God is niet veranderd. Als God ergens in de Bijbelse geschiedenis iets doet, iets zegt, iets laat zien van Zichzelf, dan is het de bedoeling dat wij dat goed onthouden. Als God iets van Zichzelf openbaart, dan krijgen wij steeds een iets completer beeld van wie Hij is. Kennelijk wil Hij dat je weet dat Hij een God is die op een heel belangrijk moment in de geschiedenis van Jakob en Israël ervoor koos om met Jakob te vechten. God is een God die met mensen kan vechten. Ik kan niet zomaar zeggen dat Hij dus ook met jou *gaat* vechten. Maar ik kan wel zeggen dat Hij een God is die met jou *kan* vechten. Dan mag een mens met Hem vechten. Maar dan komt vraag 2.

2. Kun je vechten met God?

God kan dus vechten met mensen. Maar kunnen mensen wel vechten met God? Het eerste antwoord is: nee, je kunt niet vechten met God, want Hij is veel te sterk. Stel je voor dat je op het strand loopt als het stormt. Kun jij dan de zee in lopen en in je eentje de golven tegenhouden? Of

omgekeerd: stel je voor dat er een vlinder gevangen zit in je woonkamer. Zelfs als je haar vleugels alleen maar vasthoudt, zo, heel zachtjes, dan beschadig je ze al. Zelfs al mag je als mens vechten met God, zodra je het doet word je natuurlijk weggeblazen. We zijn niet meer dan stof in de wind.

Er is nog een probleem met God. Even plat gezegd: als Hij bestaat, is Hij te sterk om met Hem te vechten. *Als* Hij bestaat. Maar het moeilijke met God is dat je soms zo weinig van Hem merkt. Hoe kun je nu vechten met een God die zo onzichtbaar is en zo ongrijpbaar? Vechten met God is slaan in de lucht: je raakt niets, het levert niets op. Ik stel me voor dat als je vandaag voor het eerst of voor het eerst sinds lange tijd in de kerk zit en je zag dat de preek ging over 'vechten met God', dat je eerste reactie was: 'Hoezo vechten met God? Kun je me misschien eerst bewijzen dat God bestaat, voordat je mij laat fantaseren over een gevecht met Hem? Een computergame is nog realistischer.'

Je scheidt me nu wel op met een probleem. Voor Jakob was God ontzettend echt. Jakob kon Hem echt raken. Ik geloof dat, maar ik kan het niet bewijzen. Mensen kunnen God niet bewijzen. God kan alleen Zichzelf bewijzen. Maar mensen vandaag en jij en ik, wij zijn niet zomaar te overtuigen. Vroeger zagen mensen een regenboog en ze wisten meteen: 'Dat is een teken van God!' Vandaag zien mensen een regenboog en ze denken: 'Dat is mooi, zoals het zonlicht op de regendruppels breekt!' Of denk aan bidden. Iedere gelovige herinnert zich gebeden, die God heeft verhoord. Iedere gelovige herinnert zich ook gebeden, waarnaar God kennelijk niet luisterde. Is het vreemd dat mensen bij God weglopen? Is het vreemd dat jij en ik soms denken: 'Als ik zo weinig merk van God, wat moet ik dan met Hem? Bestaat Hij eigenlijk wel?'

Voor mij is deze vraag de reden om over deze geschiedenis te preken. Als bidden niet meer werkt, als jouw vragen om hulp niet bij Hem overkomen, als je al tijden droog staat en je afvraagt waar Hij is, probeer dan eens met Hem te vechten. Ik geloof niet dat God ons zomaar is vergeten. Ik geloof wel dat het soms zo lijkt en dat wij dan kiezen om Hem te vergeten. Maar ik geloof dat je beter met God kunt vechten dan Hem vergeten. Ik geloof dat Hij een God is, een Vader, die liever heeft dat je Hem in de ogen kijkt en Hem bestookt met al je vragen en met al je slagen – dan dat je bij Hem wegloopt. Ik weet natuurlijk niet of wat ik nu beschrijf jouw situatie is. Maar als het zo is, dan daag ik je uit om God niet uit de weg te gaan, maar het gevecht met Hem aan te gaan.

Maar is God niet te groot om met Hem te vechten? Zelfs als het mag en als het kan, ziet Hij je dan wel staan? Moet je horen: straks bij de afloop van het gevecht is de kans groot dat je wegloopt, diep doordrongen van het feit hoe groot God is en hoe klein jij bent. Maar het is typerend voor de reus die God is, om zich heel klein en teer te kunnen maken, en de klappen die jij Hem uit alle macht

toedient goed te voelen. Welke God laat in zijn openbaring opschrijven dat Hij met één van ons kwam vechten en verloor? Onze God. Jouw God.

3. Kun je winnen van God?

Maar wat moet ik me dan voorstellen bij God die verliest? Eerlijk is eerlijk: hier loop ik er weer tegen aan dat dit een wonderlijk verhaal is. Gek genoeg kan Jakob winnen van God. 'Toen de ander zag dat hij niet van hem kon winnen, raakte hij Jakobs heup aan, en daardoor raakte Jakobs heup tijdens die worsteling ontwricht. Toen zei de ander: 'Laat mij gaan, het wordt al dag.'" God zegt tegen Jakob: 'Laat me los.' Dat is als de tikken op de mat bij judoën: ik geef het op. Ik zal je eerlijk zeggen: dat je vecht met God, daar kan ik me vandaag nog wat bij voorstellen. Maar dat je wint van God, wat is dat? Ik weet het niet zomaar.

Wat ik wel weet is dat Jakobs overwinning op God niet zijn enige overwinning is. Dat Jakob vecht met God is al een overwinning op zich. Wie was Jakob? Jakob stond bekend als de beroepsbedrieger, de sjacheraar, die z'n eigen zaakjes wel regelde. Al bij zijn geboorte vocht hij met zijn tweelingbroer om de eerste plaats. Dat deed hij nog toen hij ouder was en het eerstgeboorterecht van hem wegkaapte met een pan soep en later de eerstgeboortezegen met een gebraden geitje. Toen moest hij vluchten en kwam bij zijn oom terecht, waar hij de boel manipuleerde zodat hij rijker werd dan zijn oom. En nu is hij op weg terug naar Esau, doodsbang voor de reactie van zijn broer. Dus doet Jakob opnieuw waar hij goed in is: hij probeert Esau om te kopen en bereidt zich ondertussen voor op een gevecht.

Maar het gevecht dat volgt is het gevecht met God. Je kunt zeggen: 'Op het moment dat Jakob er helemaal alleen voorstaat, komt God ook nog eens met hem vechten!' Je kunt ook denken: 'Op het moment dat Jakob niets meer in handen heeft, zelf niets meer kan, leert God hem waar het echt om gaat.' En dan kun je wel naast Jakob gaan staan. Toch? Jakob is de meester-manipuleerder. Hij was er erg goed in, in zichzelf redden. Maar ook als je daar niet zo goed in bent, dan zit het nog wel in je om het te proberen. Het zit in je om te proberen jezelf te redden, vrienden te kopen, vijanden af te troeven, jezelf te beschermen. Het voelt ook goed om jezelf te redden, zelfs als het ten koste van anderen gaat. Maar door met Jakob te vechten, leert God hem waar het echt om gaat.

Waar het om gaat is dit: iedere keer dat je als mens een overwinning boekt, ga je een beetje meer denken dat jij je eigen leven controleert. Iedere keer dat je als mens een overwinning boekt op

een ander, word je een beetje minder gevoelig voor de pijn die je anderen aandoet. Iedere keer dat je een overwinning boekt, richt je je op het volgende gevecht en de volgende overwinning. En al die tijd laat je God langs de kant staan, alsof Hij niet belangrijk is. Totdat God zelf de ring instapt en je uitdaagt met Hem te vechten. Want geloof me, het leven gaat niet om hoeveel je scoort en hoe goed je jezelf weet te redden. Het leven gaat erom hoeveel liefde je in staat bent te ontvangen en te geven. Die les gaat God aan Jakob leren door met Hem te vechten. Moet God met jou komen vechten om jou die les te leren?

Maar hoe zit het dan met dat Jakob van God wint? Het lijkt me dat Gods wonderlijke keus om Jakob te laten winnen iets zegt over Gods lange termijn plannen. God had het idee om in de vorm van een man van vlees en bloed de mensen op te zoeken – en dan heb ik het over de Here Jezus. Je kunt niet zeggen dat de Here Jezus kwam om met mensen te vechten, zoals God met Jakob gevochten heeft. Je kunt wel zeggen dat de Here Jezus kwam om het van de mensen te verliezen. In de hele geschiedenis van hoe God met ons omgaat, is Gods gevecht met Jakob maar één moment. Maar dat moment laat wel alvast zien dat God bereid is om zijn verlies te nemen. Jakob moest leren dat hij zich op God moest richten en niet op zichzelf en zijn al of niet denkbeeldige vijanden. Wij moeten van Jezus' offer leren dat het grote gevecht tussen de mensen en God, en tussen de duivel en God, alleen gewonnen wordt omdat God bereid is alles te verliezen. Winnen door te verliezen. Wonderlijk, allemaal. Maar wel waar.

4. Wat zijn de risico's?

Wat zijn de risico's als Jakob met God gaat vechten? Jakob houdt er een kreupel been aan over. God raakt hem aan, zoals jij een vlinder, en zelfs de zachtste aanraking laat een beschadiging na. In de geschiedenis van Jakob zegt die handicap ons dat God van zich kan laten winnen, maar dat Hij niet met zich laat spotten. Jakob en wij voelen wel aan: als God zo eenvoudig zijn tegenstander kan verlammen, dan heeft Hij Zich kennelijk ingehouden tijdens het gevecht. Wonderlijk genoeg was het een echt gevecht en wonderlijk genoeg was het een echte overwinning, maar God maakt wel duidelijk dat het ook anders had kunnen aflopen.

Voor Jakob, of eigenlijk moet ik nu zeggen: voor Israël zal deze handicap eerder een bron van vreugde zijn geweest, dan een bron van ergernis. Het is een litteken, maar tegelijk een gedenkteken aan de slag bij Pniël. Ik wil dit graag heel concreet maken: als je het gevecht met God aangaat, kun je er littekens aan overhouden. Begrijp je wat ik bedoel? Als God ver weg lijkt, als Hij je bidden niet lijkt

te horen, zeg je tegen Hem dat Hij je wanhopig maakt en dat je kwaad bent om wat er dan mis gaat in je leven. Dat is je gevecht met God. In dat gevecht kan het zijn dat God je leert, bij voorbeeld, dat hoe jij je voelt of waar je terecht bent gekomen te maken heeft, bij voorbeeld, met je eigen verkeerde keuzes, met je eigen beperkingen. In het gevecht met God kun je juist ontdekken wie jezelf bent, ook je zwakheden. Wat dan? Wees er dan blij mee. Dit is een echt risico van vechten met God, dat Hij je je eigen zwakke kanten laat ontdekken. Wees er blij mee.

Wat zijn de risico's als Jakob met God gaat vechten? Het blijkt dat zijn overwinning ook een risico heeft, namelijk overmoed. Eerst geeft God toe dat Hij verloren heeft. 'Voortaan zal je naam niet Jakob zijn, maar Israël, want je hebt met God en mensen gestreden en je hebt gewonnen.' Maar dan zegt Jakob: 'Zeg me toch hoe u heet.' Maar dat gaat God een stap te ver. Ik weet niet of je aanvoelt wat daar gebeurt. Als Jakob God zijn naam vraagt, gaat hij een stap te ver. Jakob heeft gewonnen, maar Jakob gaat nu niet de baas zijn over hoe God met hem zal omgaan. Dat bepaalt God zelf nog steeds. En zijn naam zal Hij pas later bekend maken, aan Mozes, en nog weer later, in Jezus Christus. Jakob heeft gewonnen, maar hij moet niet hoogmoedig worden. God laat zich niet inpakken.

5. Wat win je ermee?

God vecht met Jakob en Jakob wint. Ik ga afronden. Nog één ding. Wat wint Jakob ermee? Jakob zei: 'Ik laat u niet gaan tenzij u mij zegent.' Dan geeft God Jakob een nieuwe naam, Israël. (God geeft Jakob een naam, niet andersom.) En dan? God zegende hem daar. Gods zegen is dat Hij zijn liefde op je legt. Zijn liefde houdt je warm, zijn liefde is je schild. Dat krijg je mee als Hij je zegent. Het gaat er in dit gevecht met God niet om dat Jakob wint, het gaat erom dat hij Gods zegen vindt – en dat gaat soms alleen door vechten heen. God legt zijn liefde op Hem, zijn genade en zijn vrede. Jakob heeft het door, want als hij in de eerste zonnestrallen de beek over strompelt noemt hij die plek Peniël. 'Ik heb oog in oog gestaan met God en ben toch in leven gebleven.' 'Wat heb je dan gewonnen, Jakob?' 'Gewonnen? Ik heb Gods zegen gevonden! Zijn handen hebben mij geraakt, zijn ogen hebben mij gezien, Hij heeft zijn liefde op mij gelegd.' Ja, Jakob, jij hebt echt gewonnen. En jij, vandaag, mag deze zegen vinden. Vecht maar, wacht maar, alles wordt nieuw.

Amen.